

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Balla Vilmos*
Cím: *A Szabadság tőről*

Forrás: *Peoti Hírlap*

Bp. *1931. IV. 5*

(Hely) (Idő) (Köt. v. füz.) (Ol)

Osztályozás

Tárgy *387.6*

Hely

Idő

"1931"

Személy

A Szabadságtőről.

Azt a jogot, amiről önként lemondunk: nehezen lehet visszaszerezni. A tőzsde mindig autonóm hatáskörében állapította meg szabályzatait. A kormányhatóság által jóváhagyott statutumok nem változtak: mégis mostanában valahogy másként folynak az ügyek. Valamikor az októberi határidő lebonyolítása után megindult a forgalom a következő évi búzában, rozsbán, repcében és zabban. És ez volt a helyes rendszer, amelynek a révén nagyon sokszor jól járt a gazdálkodó. Olykor persze nem sikerült az árbiztosítás, de hát ez olyan egyéni pech, mintha a termelő rögtön a behordás után értékesíti teljes hozamát és ezzel a politikával esetleg kedvezőtlenebb helyzetbe kerül annál a szomszédjánál, aki az ősi, három részletben való eladás szokásához ragaszkodik. Igaz, késő ősszel, alig hogy elvetették a magot, még semmit sem lehet tudni, csak hogy bizony május végén sem lehet, amikor a buza már kitolta kalászát. Mindazonáltal utóbb az a reform lépett életbe, hogy az új üzlet csupán az évfordulóval indul meg, míg tavaly meglepetésszerűen elhatározták, hogy március elseje előtt tilos az ugyanaz évi gabona termin-üzlete. Karácsonyi számunkban követeltük az elhamarkodott intézkedés hatálytalanságát és ime: husvétra ébredünk, anélkül, hogy — ellentétben az egész világgal — nálunk megállapítható lenne az ideai termék értéke. Attól kell tartanunk, hogy pünkösdi számunkban sem közelhetünk majd októberi kurzusokat. A telen ugyanis az történt, hogy a tanács a március elsejéi kezdést is tiltalmazta. Nem indokolták az elhatározást, de nyílt titok, hogy ez azért történt, mert az árak „tulocsók” lettek volna. A börze azonban nem ismeri az olcsóság és drágaság fogalmát. (A hőmérő sem izzul, ha a Nagyhétén utótelet jelez.) Sajnos, időközben a viszonyok tovább romlottak. Részen lemorzsolódott a külföld árszintje és mi azonfelül még jobban eltávolodtunk az exportpiactól, részben tárgult a tengerentúli és európai piacokon az 1930-iki és az 1931-iki gabona árkülönbsége. Nálunk tehát a késés egyelőre anyagi károsodással jár.

*

Ami egyébként a jövőt illeti: vitathatatlanul mutatkozik holmi gyenge reménysugár. A julius folyamán okvetlenül beálló magyarországi teljes készletelenségen kívül számbajöhető tényezőnek tartjuk a hajózási ráta körül beállt nagymérvű eltolódást, amely előreláthatóan nem igen fog a közeljövőben változni. Ugyanis a tengeri ut drágulásával ellentétben a folyamokon való teherszállítás díja igen mérséklődött. Tavaly Newyorktól nyugateurópai kikötőkbe métermázsanként (átszámítva) 85 fillér volt az illeték, amely az idén ötven perccel több: 1 P. 30 fillér. Szeged—Bécs tarifája pedig ma egy pengő a múlt évi 1 P. 85 fillérrel szemben. Összevissza tehát közel másfél pengő a változás javunkra a Dunán fölfelé való exportunknál, ami mindenesetre konkrétabb tényező, mint a római kirándulás — és hasonló exkurziók — eredménye. Azt amúgy is tudjuk, hogy a kiviteli országok a terület csökkentését szorgalmazzák, míg az importállamok ezzel nem akarnak megbarátkozni. Nos és hogy mezőgazdaságunk szempontjából esetleg mit jelentene a tervezett vámunió, az nem szorul magyarázatra...

*

Amikor Kochmeister, a tőzsde első elnöke leköszönt, a közgyűlés kimondotta, hogy „elkészíteti a nagybecsült férfin mellszobrát és azt örök időre a tőzsdeteremben fölláztatja.” Az emlékmű leleplezése aztán az öreg báró jelenlétében ment végbe ünnepélyes taggyűlés keretében. Kornfeld Zsigmond halála után a börze százezer aranykoronás alapítványt tett és ugyancsak felállította az elköltözöttnek mellszobrát. Azóta ez alakban és anyagban egyforma két művészi alkotás díszíti a kupolatermet „örök időre.” Ez a terminus ugyan némi folytonossági hiányt szenvedett azért, hogy az infláció idején e helyiségből ruhatárt rögtönöztek és a volt vezérek fejebujja sem látszott ki a kabátokkal teleaggatott fogások mögül. Következett Horváth Elemér lemondása a kommunizmus letörése után. Abban a zavaros időben nem volt alkalom arra, hogy a tőzsde háláját a már tradicionálissá vált módon kifejezze. Ez a harmadik előlülő a közelmúltban meghalt. Most a krízis idején a választást előkészítő tanácsulésen Auer Róbert méltatta

a visszavonuló prominens férfiak rendkívüli érdekeit, azzal, hogy a tanács plenáris diszülés keretében fogja háláját méltó módon leróni és ez aktust a jegyzőkönyvben megörökíteni. Azóta volt már néhány teljes ülés, anélkül, hogy e „tárgy” napirendre került volna, ami azonban nem fontos, az sem, hogy magától értetődően az évi jelentésben megemlékeznek majd arról az emberfeletti és felelősségteljes munkáról, amit Végh, Fleissig és Frey válságos időkben az intézmény körül kifejtett. (Apropos: miért állandósítják azt az abuzust, hogy a közgyűlést csak májusban tartják meg?) Mondjuk: mindez mellékes. Ellenben meg kell csináltatni egy a harmadik, mint a negyedik elnök csináltatni a hagyományos kivitelen. A kupolateremnek éppen négy erre a célra szolgáló fülkéje van, amiből kettő még nincs elfoglalva. Idővel — átalakítások után — itt létesülhet az intézmény Pantheon-ja. A pénz előteremtésének nem lehet szerepe, akármilyen dezoláltak is az anyagi körülmények. Akadhatnak olyan pesszimisták, akik azt tartják, hogy nincs értelme semmiféle megörökítésnek, amikor maga az intézmény haldoklik. Jegyezék meg maguknak e kishitűek, hogy magyar tőzsde mindig lesz, még akkor is, amikor sok modern alakulatnak az emléke már teljesen elhalványodott. A nagymultú és az egész világon elismert Budapesti Áru- és Értéktőzsde talán kulturfőlényünket is mutatja szomszédainkkal szemben.

*

A legelső és legrégebb magyarországi világház tragikus összeomlása állandóan transzban tartja a piacot, már azért is, mivel manapság szinte történelmi távlatból látjuk azt a boldog időt, amikor a pénzintézetek leszámítolási osztályai vezetőinek abban merült ki legelső és legeminebb napi teendője, hogy körtelefonálást bonyolítottak le az egyes cégekhez: „Mi az, hogy már hetek óta nem kapunk anyagot (váltókat)?” Sulyosítja a helyzetet, hogy — amint kitudódik — a vállalat státusza nem igen biztató. Egyébként mindig, ha státuszról beszélnek: ez annak a jele, hogy baj van, pláne márciusban, amikor még eléggé tájékozathat és teljesen aktuális az évről-évre méreg. Ilyen megdöbbenő esemény nyomán a piac összes pénzhitelezői általános redukáláshoz szoktak folyamodni (szigorított cenzura és hatványozott elővigyázatosság jelszavával), ami

egyértelmű a közismert „megkráglizással.“ Azt tartják, hogy éppugy, amint a színháznak az a végzete, hogy tűzvész által pusztul el (ez a hasonlat sántít: a Nemzetit is lebontották), az öreg firmák sem végelgyengülésben, ágyban, párnák között mulnak ki. Példálóznak „Haas és Deutsch“-sal, akik egy időben közel huszmillió forint vagyont bilansziroztak (bányákban, iparvállalatokban, birtokokban, vasutakban és házakban.) Dehát e cég jellegzetessége a kapkodás és spekuláció volt, míg Strasserék évtizedeken át szolid, produktív, közhasznú munkát végeztek. Ám jelenleg csupán a legrosszabbak „jók“, tudniillik ama kereskedők primák, akiknek abszolút nincs kreditjük. Széchenyi „Hitel“-ének megjelenése oly gazdasági világválság idejére esett, amely sok tekintetben hasonlít az ez idő szerinti krízis tüneteire. Csak ama kevés cégnek, amely a konjunktura idején nem tágította keretét: nem kell most leépítenie. Ez a leépítés többnyire egyértelmű a demolálással. A személyzet kielégítése, a künnlevőség behajtása, az inventárium realizálása: fölémészti az aktívum tekintélyes részét. Meg kell még állapítanunk, hogy a sajnálatos fennakadás volta-képpen nem hozható összefüggésbe az intervencióval, amelyet különben károsnak tartunk és amelyről a gazdatársadalom is hasonlóan nyilatkozik. Az összeroppant gabonavállalat sorsa ugyanis — beavatottak szerint — már rég meg volt pecsételve, mielőtt a beavatkozás megindult. Soha a szakmában bukás ilyen általános részvétet nem keltett, amiben némi önzés is rejlik. Az emberek ösztönösen érzik, hogy „ami neked rossz, az nekem se jó.“ Szórványosan persze felbukkannak kárörvendők is. Ne felejtjük el, hogy röviddel ezelőtt a cég tőzsdepáholya előtt valamelyes tüntetésféle zajlott le. A „munkanélküliek“ megbotránkoztak a kari szolidaritás állítólagos megsértése miatt. Öszintén szólva, mi azzal az elvvel, hogy „Egy mindenkiért, stb.“, a Szabadságtéren eddig alig találkoztunk, inkább a „Hullákon át . . .“ és „Utánam az özönviz . . .“ és hasonló mottókkal. Mindazáltal ide jegyezzük, hogy Nagy Andor a legutóbbi tanácsulésen jelezte, hogy javaslatot fog beterjeszteni a kari szolidaritás ellen való vétség fegyelmi megtorlására, ami azonban nem ide tartozik, hanem kifejezetten ama tőzsde-tagok ellen irányul, akik — ami előfordult — kifogásolják a választott bíróság illetékességét.

Balla Vilmos.